

7. SUBSTANTIVELE DE DECLINAREA a 3a

7.1 *Prezentare generală*

Substantivele de declinare a treia folosesc un set generic de terminații, diferit de cele ale declinărilor 1a și 2a. De fapt, acesta se ramifică în numeroase subcazuri (subseturi, subcategorii de substantive, o „junglă” de subcazuri și terminații). Tabelul următor permite o comparație între paradigmele principale ale celor trei declinări:

Declinarea 1a – 2a

Declinarea 3a

	M-2	F-1	N-2	M / F	N
Nom. sg.	ος	η,α1,α2	ον	-	-
Ac. sg.	ον	ην, αν	ον	α sau ν	-
Gen. sg.	ου	ης, ας	ου	ος, ως	ος
Dat. sg.	ι-subscris	ι-subscris	ι-subscris	ι	ι

	M-2	F-1	N-2	M / F	N
Nom. pl.	οι	αι	α	ες, εις	α
Ac. pl.	νς (ους)	ας	α	ας	α
Gen. pl.	ων	ων	ων	ων	ων
Dat. pl.	οις	αις	οις	σι(ν)	σι(ν)

După unii autori subgrupele distincte ar fi în număr de cinci, pentru alții zece, iar unele gramatici enumeră 60 de categorii diferite de substantive. Se pot observa, în mare, două grupe de substantive, cu patru, respectiv trei categorii (în total șapte).

Grupa 1 este grupa substantivelor cu *temă în consoană* și include patru categorii: trei de substantive masculine și feminine și una de substantive neutre.

Grupa 2 este grupa substantivelor cu *temă vocalică*, și cuprinde două categorii de substantive masculine și feminine, și una de substantive neutre.

Substantivele neutre au terminații specifice, după care pot fi recunoscute (ex., το πνευμα - duh, το τέλος - scop), de exemplu:

Gr. 1N	Singular	Plural	Gr.2N	Singular	Plural
Nom	- μα	- ματα	Nom	- ος	- η
Ac	- μα	- ματα	Ac	- ος	- η
Gen	- ματος	- ματων	Gen	- ους	- εων
Dat	- ματι	- μασι	Dat	- ει	- εσι(ν)

7.2 Prezentarea declinării a 3a pe grupe

Grupa 2 principală, este grupa substantivelor cu temă în vocală, și include următoarele categorii de substantive:

categoria 2.1 include substantivele feminine, cu terminația la nominativ în - ις sau - σις, și cu temă în vocală (- ι). De ex.: πολις - oraș, cetate; κρισις - judecată; ἄφεσις - iertare; ἀναστασις - înviere; μιμησις - imitare (multe din aceste cuvinte denotă un proces sau rezultatul unui proces: înviere, imitare – imitație, iertare, etc.).

Nom.	πολις	πολεις
Ac.	πολιν	πολεας
Gen.	πολεως	πολεων
Dat.	πολει	πολεσι(ν)
Voc.	πολι	πολεις

Se poate observa că vocala din rădăcină este înlocuită cu ε la toate cazurile cu excepția nominativului, acuzativului și vocativului singular. La dativ singular ε se unește cu terminația ι rezultatul fiind diftongul ει. La nominativ și acuzativ plural εις denotă contractia ε - ες și, respectiv contractia ε - ας.

categoria 2.2: masculine (cu anumite excepții), cu *temă în - υ*, dar cu terminația la nominativ în - υς. Includ nume de lucruri din natură, de animale, de ex. ὄς, ὄος, ὄ - porc, la feminin: ἡ ὄος; σταχυς - bob de grâu; ἰχθυς, ἰχθυος - pește, etc., sau exprimă o funcție: ἱερευς, ἱερεως - preot; γραμματευς, γραμματεως - cărturar, savant; γονευς, γονεως - părinte; βασιλευς, βασιλεως, ὁ - rege.

Nom.	βασιλευς	βασιλεις
Ac.	βασιλεα	βασιλεις
Gen.	βασιλεως	βασιλεων
Dat.	βασιλει	βασιλευσι
Voc.	βασιλευ	βασιλεις

Nom.	ἰχθυς	ἰχθυες
Ac.	ἰχθυν	ἰχθυας, sau ἰχθυς
Gen.	ἰχθυος	ἰχθυων
Dat.	ἰχθυι ¹	ἰχθυσι
Voc.	ἰχθυ	ἰχθυες

categoria 2.3: neutre, cu terminația la nominativ în - ος (*temă în - ες*), de exemplu: κερδος - câștig; ὄρος - munte; σκοτος - întuneric; πληθος - mulțime; τελος - scop; ἔτος - an; γενος - neam, generație (a nu se confunda cu substantivele masculine de declinarea a 2a, în - ος).

¹ La dativ singular, vocalele υ și ι nu formează diftong.

Nom.	γενος	γενη
Ac.	γενος	γενη
Gen.	γενους	γενων
Dat.	γενει	γενεσι(ν)
Voc.	γενος	γενη

Formele rezultate prin contragere trebuie reținute ca atare: ος (-εσ), ους (-εσος), ει (-εσι), η (-εσα), ων (-εσων), εσι (-εσαι).

7.3 Exerciții

Vocabular:

αίμα, αίματος, το - sânge	αίων, αιώνας, ό - erocă, veac
άνηρ, άνδρος, ό - om, soț	άρχων, άρχοντος, ό - conducător
βαθος, βαθους, το - adâncime	γαστηρ, γαστρος, ή - matrice
γνωσις, -σεως, ή - cunoaștere	γραμματευς, -εως, ό - copist
δυναμις, -εως, ή - putere	έθνος, έθνους, το - națiune, popor
έλπις, έλπιδος, ή - speranță	θελημα, θεληματος, το - voință
θυγατηρ, θυγατρος, ή - fiică	μητηρ, μητρος, ή - mamă
νυξ, νυκτος, ή - noapte,	πατηρ, πατρος, ό - tată
πνευμα, πνευματος, το - duh,	σαρξ, σαρκος, ή - carne, fire
σωτηρ, -ος, ό - mântuitor	φαρισαιος, ό - fariseu
φως, φωτος, το - lumină	χαρις, χαριτος, ή - har
χειρ, χειρος, ή - mână	άλλοτριος,- α,- ον - străin,-ă
αύλη, - λης, ή - staul	βασιλευς, -λεως, ό - rege
γενος, γενους, το - rasă	γραμμα, γραμματος, το - literă
θυρα, ή - ușă	θυρωρος, ό - portar
ίχθυς, ίχθυος, ό - pește	νομη, ή - pășune
ξενια, ή - ospitalitate	ονομα, ονοματος, το - nume
όσος, η, ον - cât de mult	παραπτωμα,-τος, το - încălcare
παροιμια, ή - pildă, parabolă	περισσος, -η, -ον - abundență,
πλουτος, ό, - bogăție	ποιμην, -μενος, ό - păstor

πολις, πολεως, ἡ - oras ὕδωρ, ὕδατος, το - ară

1. Traduceți din limba greacă:

1. ἡ γυνη δε δοξα ἄνδρος ἔστιν. οὐ γαρ ἔστιν ἄνηρ ἐκ γυναικος ἀλλὰ γυνη ἐξ ἄνδρος... (1Cor. 11:9-10).

2. ἐν δε τῷ μηνι τῷ ἐκτῷ ἀπεσταλη ὁ ἄγγελος Γαβριηλ ἀπο του Θεου εἰς πολιν της Γαλιλαιας ἧ ὄνομα Ναζαρεθ προς παρθενον ἐμνηστευμενην ἀνδρι ᾧ ὄνομα Ἰωσηφ εξ οἴκου Δαυιδ και ὀνοματης παρθενου Μαριαμ. (Luca 1:26-27).

3. οὕτως και ἡ ἀναστασις των νεκρων. σπειρεται ἐν φθορα, ἐγειρεται ἐν αφθαρσια. σπειρεται ἐν ἀτιμια, ἐγειρεται ἐν δοξῃ. σπειρεται ἐν ἀσθενεια ἐγειρεται ἐν δυναμει. σπειρεται σωμα ψυχικον, ἐγειρεται σωμα πνευματικον (1Cor. 15:42-44).

4. ὡσαννα, εὐλογημενος ὁ ἐρχομενος ἐν ὀνοματι κυριου, και βασιλευς του Ἰσραηλ... μη φοβου, θυγατηρ Σιων, ἴδου, ὁ βασιλευς σου ἐρχεται... (Ioan 12:13-15a).

Tabel recapitulativ al declinărilor

<i>Declinarea</i>	<i>1a</i>	<i>2a</i>	<i>3a</i>									
Tip principal de substantive	Feminine - η, α	Masculine - ος Neutre - ον	Mixte <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>răd. consoană</td> </tr> <tr> <td>1 - λ, μ, ν, ρ (ερ)</td> </tr> <tr> <td>2 - κ, γ, χ</td> </tr> <tr> <td>3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς)</td> </tr> <tr> <td>4 - μα</td> </tr> <tr> <td>răd. vocală</td> </tr> <tr> <td>1 - ι (-ις, σις)</td> </tr> <tr> <td>2 - ε (-υς)</td> </tr> <tr> <td>3 - ες (-ος)</td> </tr> </table>	răd. consoană	1 - λ, μ, ν, ρ (ερ)	2 - κ, γ, χ	3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς)	4 - μα	răd. vocală	1 - ι (-ις, σις)	2 - ε (-υς)	3 - ες (-ος)
răd. consoană												
1 - λ, μ, ν, ρ (ερ)												
2 - κ, γ, χ												
3 - τ, δ, θ (- ιδ, - ιτ) (- ις, - υς)												
4 - μα												
răd. vocală												
1 - ι (-ις, σις)												
2 - ε (-υς)												
3 - ες (-ος)												
Excepții	Masculine - ης, ας	Feminine - ος										

